

Tekenen in de Tijd 63

4-10 oktober 2020

Deze zondag verscheen de nieuwe encycliek van paus Franciscus, Fratelli tutti. Erik Borgman geeft een korte eerste indruk van dit pleidooi voor betrokkenheid en het doorbreken van grenzen uit naam van een grenzeloos betrokken God. Een troostend document.

Deze zondag is het feest van Sint-Franciscus van Assisi (1181/2-1228). De vriendschappelijke omgang met dieren van deze heilige is de reden dat we op 4 oktober dierendag vieren. Paus Franciscus, die diens naam als de zijne heeft aangenomen toen hij paus werd vanwege zijn betrokkenheid bij de armen en zijn kerkvernieuwende betekenis, was op bezoek in Assisi. Daar signeerde hij aan de vooravond van het feest in de crypte waar de heilige begraven ligt, zijn nieuwe encycliek. De titel van de encycliek van deze paus over de zorg voor onze aarde uit 2015, *Laudato si'*, was ontleend aan het zogenoemde Zonnelied van Sint Franciscus, een loflied aan God vanwege zijn schepselen. De titel van deze nieuwe encycliek, *Fratelli tutti*, is opnieuw een citaat van deze heilige. Met deze aanspreking spoort Franciscus mensen aan voor een evangelisch leven te kiezen, in navolging van Jezus, zoals schapen hun herder volgen. De paus wijst met name op een zinnetje waarin zijn patroonheilige allen zalig prijst die hun zusters en broeders evenzeer liefhebben als zij ver weg zijn als wanneer zij dichtbij zijn. Dit is een van centrale boodschappen van de nieuwe encycliek: dat wij ons tegenover alles en iedereen moeten gedragen als tegenover zusters en broeders.

In encyclieken citeren pausen altijd uitvoerig hun voorgangers. Dat doet paus Franciscus ook. Maar hij citeert nadrukkelijk ook andere bronnen. In *Laudato si'* sloot hij zich aan bij de orthodoxe patriarch Bartholomeus van Constantinopel, die zich al veel langer voor het behoud van en de zorg voor de aarde inzet. In *Fratelli tutti* citeert de paus uitvoerig het document dat hij in 2019 in Abu Dhabi ondertekende samen met grootimam Ahmed el-Tayeb:

- In de naam van God, die alle mensen heeft geschapen met gelijke rechten, plichten en waardigheid en die hen heeft geroepen samen te leven als broeders en zusters, om de aarde te vullen en de waarden van goedheid, liefde en vrede bekend te maken;
  - in naam van het onschuldige menselijke leven dat God heeft verboden te doden, verklarend dat wie een mens doodt is als iemand die de hele mensheid doodt, en dat wie een mens redt is als iemand die de hele mensheid redt;
  - in naam van de armen, de behoeftigen, de gemarginaliseerden en degenen die het meest in nood zijn, die God ons heeft bevolen te helpen als een plicht die van alle personen wordt verlangd, in het bijzonder van de rijken en de bemiddelden;
  - in de naam van de wezen, weduwen, vluchtelingen en degenen die uit hun huizen en landen zijn verdreven; in de naam van alle slachtoffers van oorlogen, vervolging en onrecht; in de naam van de zwakken, degenen die in angst leven, krijgsgevangenen en degenen die in enig deel van de wereld worden gemarteld, zonder onderscheid;
- [...]
- in de naam van God en van alles wat tot nu toe gezegd is, verklaren wij het aannemen van een cultuur van dialoog tot de weg, wederzijdse samenwerking tot de gedragscode, en wederzijds begrip tot de methode en de standaard.

De encycliek is een groot pleidooi ons voor elkaar te openen en zo bij te dragen aan een wereld van broeder- en zusterschap waar niet de strijd en het geweld, maar de liefde regeert. Zo maken we niet alleen anderen, maar ook onszelf gelukkig. Het is altijd mogelijk om op deze weg een eerste stap te zetten, maar er worden ook voorstellen gedaan voor verdere stappen.

Ik kom in volgende afleveringen van deze Tekenen in de Tijd zeker nog op dit schrijven van de paus terug. Met dit pleidooi voor dialoog, openheid en betrokkenheid daagt de paus uit tot een tegendraads antwoord op de coronapandemie, het populisme en de neiging grenzen en harten te sluiten. We zullen de tekst bestuderen en proberen te ontdekken welke weg het ons als Huis van Dominicus wijst. Voor wie zelf alvast wil lezen: de Engelse tekst is te vinden op www.vatican.va onder de speciale knop 'Fratelli tutti'. Een uitgebreide Engelse [samenvatting](#) staat ook op de site van het Vaticaan. Het Belgisch Kerknet biedt [tien opmerkelijke citaten](#) in het Nederlands aan.

Oktober is binnen de katholieke kerk de maand van de rozenkrans. Elke vrijdag wordt deze maand ook dit jaar in het Huis van Dominicus gezamenlijk de rozenkrans gebeden. Uiteraard kan iedereen dat ook thuis doen, op elk moment van de dag. Instructies hoe dat het bidden van de rozenkrans in zijn werk gaat, zijn op tal van plaatsen op het internet te vinden. De rozenkrans is vanouds een dominicaanse devotie en de Nederlandse provincie van de dominicanen is toegewijd aan Maria van de Rozenkrans. Komende woensdag 7 oktober is het haar feest, dat daarom tevens het patroonfeest is van de Nederlandse dominicanenprovincie. Wij vieren dit feest in het Huis van Dominicus aanstaande zondag, 11 oktober, met een eucharistieviering waarin Jozef Essing zal voorgaan.

Amerikaanse websites berichten dat aartsbisschop José Gómez Velasco van Los Angeles op 7 oktober een rozenkransgebed leidt voor de slachtoffers van corona. De aankondiging werd gedaan vlak voordat bekend werd dat ook president Donald Trump met het coronavirus is besmet. Het gaat om alle slachtoffers, gestorvenen en zieken. Ik neem mij voor om die dag vooral voor de slachtoffers te bidden die vaak buiten beeld blijven. En voor de wereld als ons gemeenschappelijk huis, dat we wegen vinden om haar te vernieuwen, en zo onszelf. In de lijn van de nieuwe encycliek van de paus.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus